

ЦЕНТЪР ЗА СПЕЦИАЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПОДКРЕПА

„ПРОФ. ДИМИТЪР КАЦАРОВ“ – ГР. СОФИЯ

УТВЪРЖДАВАМ:

ВЕНЕТА АЛ-ШЕРИФ

Директор на ЦСОП

ГОДИШНА ПРОГРАМА

ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА ПОДКРЕПА И СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ

В ЦСОП „ПРОФ. ДИМИТЪР КАЦАРОВ“ – ГР. СОФИЯ

София, 2026 год.

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ТЕРАПЕВТИЧНАТА ПРОГРАМА

Програмата е предназначена за психотерапевтична подкрепа на деца и ученици със значителни дефицити в психично и психологично развитие. Целевата група включва деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър (РДА, ГРР и др.), със Синдром на Даун, с ДЦП и умствена изостаналост, с ХАДВ и с различна степен на умствена изостаналост, с множество увреждания. В зависимост от диагноза, степен на увреждания и комплексни специфични особености на дете се определят конкретни цели и задачи за него, с което се осъществява индивидуален подход при планирането и реализирането на терапевтична подкрепа. Програмата съдържа описание на видове дейности и форми на работа, както и на методи и форми на оценяване на постиженията. Заложени са очаквани резултати от дейностите, като компетентности в основни целеви направления.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата цели подобряване на психологичното, в това число и поведенческото, функциониране на дете в три основни сфери – когнитивна, емоционална и комуникативна. Съответно, целите на психотерапевтичната подкрепа са:

1. Развиване различните аспекти на когнитивната сфера;
2. Хармонизиране на емоционалните преживявания, разбирането им;
3. Овладяване на социални правила и ценности, необходими за успешна социална адаптация, повишаване на комуникативни умения.

III. ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

Задачи задават конкретни дейности, които се извършват за осъществяване на целите. Те са:

1. Установяване нивото на функциониране на дете във всяка от основните сфери на подкрепа – степен на дефицита и равнище на постижения;
2. Определяне на „зоната на най-близкото развитие“, т.е. възможното при подкрепа постижение;
3. Планиране и осъществяване на конкретни дейности;
4. Мотивиране на ученика за съвместна корекционно-терапевтична работа;
5. Гъвкаво прилагане на планираните дейности, а именно, корекция в зависимост от проявените индивидуални потребности на дете, използване на възникващи социални и учебни ситуации за терапевтични въздействия

6. Зачитане на заявка от самия ученик, както и от неговите родители и учители.

IV. ВИДОВЕ ДЕЙНОСТИ

1. ПСИХОЛОГИЧНА ДИАГНОСТИКА

- *Функционална диагностика* (емоционално, социално, познавателно развитие);

В началото на учебната година се извършва функционална диагностика на отделните сфери на психиката. Използват се утвърдени диагностични методики при работа с новопостъпилите ученици и тестови упражнения за отделни дейности за деца, работа с които продължава. През учебната година се провежда текущо наблюдение за процеса на психичното развитие.

- *Оценка на индивидуалните потребности* (определяне на вида на ОПЛР и ДПЛР на ученика);

Въз основа на диагностични данни и знание за възможности на ученика се прави оценка на потребностите му от конкретни видове и форми на подкрепа.

- *Програмиране на терапевтичната дейност* (развитие на когнитивните процеси, учения за общуване, емоционално развитие, социални умения, превенция на агресия, насилие, тормоз, план за подкрепа);

На база резултатите от диагностика се планира работа за компенсиране на констатираните проблеми, а въз основа на индивидуалната оценка се поставят цели за възможното развитие.

2. ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА ПОДКРЕПА

Използва се широка гама от въздействия за подобряване на функционирането на познавателно, емоционално, социално ниво – сензорно стимулиране с различна модалност, манипулативни, графични и конструктивни задачи с различна сложност, игри и упражнения за параметри на възприятие, внимание, памет, както и за мисловно опериране, използване на производни на диагностични методики, създаване на проекти, групови обсъждания, ролеви игри и др.

3. ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО

Осъществява се чрез лична доброжелателност в общуване, положителни послания, демонстрация на конструктивен подход в конфликтни ситуации. Представлява постоянна дейност, насочена както индивидуално към всяко дете, така и към групи – приятелски двойки или общности, терапевтична група, паралелка, всички деца в Центъра. Наред с това особено внимание се оказва на ученици с повишена възбудимост и тенденция към агресия. Те се ангажират със

специални дейности, стимулират се за по-голяма чувствителност към собствените емоционални състояния, обучават се на методи за самоконтрол.

4. РАБОТА ПО СЛУЧАЙ

Тъй като понятието е от областта на социална дейност, осъществява се в екип, заедно със социален педагог и ръководител на паралелка или целия Координиращ екип. Терапевт участва в обсъждане с познания за особеностите на дете, както и в предлагане на възможни решения.

5. КОНСУЛТАТИВНА РАБОТА

Извършва се по заявка от ученика, учителя, ръководството или родителя на дете в отговор на осъзнат въпрос или затруднение. При децата заявката може да бъде неосъзната и даже невербална, възприета в резултат на наблюдения.

V. ФОРМИ НА РАБОТА

1. ГРУПОВИ И ИНДИВИДУАЛНИ ТЕРАПЕВТИЧНИ СЕСИИ

Избор на форма на работа зависи от особеностите на всяко дете, като груповите сесии са за предпочитане, тъй като именно те позволяват планирането на въздействия в комуникативна, както до голяма степен и емоционална, сфери. Индивидуална работа се планира за ученици с много нисък праг на устойчивост към външни въздействия, за да могат да се поставят когнитивни задачи, но и те на определен етап трябва да се въвеждат в социален контекст, близък до реалния живот. Подобна е ситуация с хиперактивни деца, за които период на индивидуална работа може да бъде необходим за формиране на навици за структурирана работа.

2. ГРУПОВИ ТРЕНИНГИ

Груповата терапия има някои предимства, които са свързани с това, че тя е по-икономичен метод и дава възможност, да се развиват взаимоотношения между учениците в положителна насока. Тя предлага модели и примери за по-добра адаптация към социалната среда, развива чувството за сигурност и сплотеност в групата, което е важно за деца с множество увреждания. Прилага се във формираните с определена цел групи или в естествени ученически групи и паралелки.

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ТЕРАПЕВТИЧНИЯ ПРОЦЕС

Специфични задачи	Резултати от терапевтично въздействие
Фина моторика и зрительно-	1. Хващане на предмети и манипулация 2. Функционално приложение на фината моторика

моторна координация	3. Билатерална моторна координация 4. Развитие фината моторика на пръстите 5. Координации между дейността на очите и ръцете
Обогатяване на сензитивността, стимулиране на сензорната интеграция, и формиране на перцептивни действия	6. Стимулират се <i>тактилността</i> (допира, запознаването с нови предмети и материи, усещане за натиск, температура, болка), <i>вестибулация</i> (реакциите на баланс и чувството за движение, равновесие), <i>проприоцепция</i> (усещането за „позиция” за положение в пространството), <i>слух</i> (реагиране на звуци, умение за правилно долавяне, разпознаване, преобразуване), <i>вкус</i> (долавяне, разпознаване, обработване на различни вкусове и консистенции, не-желание за прием на определени храни, обособяване на вкусовете) <i>обоняние</i> (долавяне, разпознаване, обработване и отговор на различни миризми), <i>зрение</i> (долавяне, разпознаване, обработване и отговор на видяното) 7. Сензорната интеграция обединява и интегрира определена информация, получена от основните сензорни системи. Тези сензорни системи отговарят за зрението, слуха, обонянието, вкуса, температурата, болката, позата и движенията на тялото, които се интегрират в цялостен образ. 8. Перцептивните действия са специални познавателни действия насочени към изследване на обекта, което осигурява изграждане на неговия цялостен образ.
Усвояване на сензорни еталони	• Цвят, форма , големина , положение в пространството , вкус , аромати, развиване чувство за време, свойства и отношения, посока на движение, положение на частите на обекта една спрямо друга и др.
Усвършенстване на нагледно-действеното мислене	• Обогатяване на набора от проби и грешки • Изработване на умения за откриване на грешните варианти • Умения за затвърждаване на правилните варианти • Изработване на цялостна стратегия за прилагане на нагледно-действеното мислене • Развиване на нагледно-действено мислене за двуизмерни обекти • Усвършенстване на нагледно-действеното мислене за триизмерни обекти
Развитие на нагледно-образното мислене	• Обогатяване на набора от представи използвани в нагледно-образното мислене • Развиване на нагледно-образното мислене за двуизмерни обекти • Обогатяване на нагледно-образното мислене за триизмерни обекти
Усвояване на основни родови понятия	• Класифициране • Групиране
Разрешаване на проблеми	Разрешаване на достъпни за конкретния ученик проблеми.
Развитие на паметта	9. Зрителната памет. 10. Вербална памет. 11. Моторната памет. 12. Усвършенстване качествата на паметта.

Развитие на вниманието	13. Устойчивост, разпределяемост и превключаемост на вниманието и тяхното подобряване
Емоционална сфера	• Хармонизиране на емоционалните преживявания. • Разрешаване на вътрешни конфликти. • Преодоляване на кризисни състояния.
Социализация на деца с множество увреждания	• Развитие на мотивация за социална реализация. • Управление на гнева. • Разбиране и приемане гледната точка на другия. • Разрешаване на социалните проблеми. • Достигане до съгласи. • Управление на конфликта. • Умения за самоутвърждаване. • Активно слушане или невербално взаимодействие. • Ефективна вербална или невербална комуникация

VII. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ НА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА

Оценяване на динамиката в различните сфери на познавателна дейност:

1. Определяне на доминиращия тип мислене.
 - невъзможност да формира динамични стереотипи и елементарни форми на мислене
 - нагледно действено
 - нагледно образно
 - абстрактно мислене (на равнище родови понятия или решаване на проблеми)
2. Равнище за формиране на понятия.
 - за цвят, форма и големина
 - за количество и качество
 - за пространствени и времеви отношения
3. Равнище на абстрактно мислене.
 - групира лица, предмети и събития по определен критерий
 - изпълнява определена последователност от действия по определен критерий
 - решава проблеми
 - участва в ролеви и въображени игри
 - участва в игри с правила
4. Памет.
 - Спомня си събития от деня или познавателен материал без помощта на контекстуални подсказки
 - Спомня си събития от деня или познавателен материал с помощта на контекстуални подсказки

- Спомня си събития или познавателен материал, които са се случили преди малко

Критерии и система за оценяване на постиженията:

1. Не се справя.
2. Справя се с помощ.
3. Справя се самостоятелно.

Регистриране постиженията на учениците:

Първо ниво

Целите, задачите и приоритетите, включени в терапевтичната програма, засягат предимно различни сфери на развитие: моторика, общуване, познавателни процеси и т. н., но успеваемостта на учениците се интерпретира от гледна точка на същите сфери:

1. Ученикът проявява дисциплинираност и последователност в работата си.
2. Ученикът търси подкрепата на учителя.
3. Ученикът изразява вербално /невербално/, че съответното съдържание му е познато.
4. Ученикът разпознава личности и по възможност произнася имената им.

Второ ниво

1. Ученикът назовава/разпознава познати обекти.
2. Ученикът вярно сортира по зададени критерии нагледни материали.
3. Ученикът използва отделни термини и понятия.

Трето ниво

1. Ученикът използва някои специфични термини и понятия.
2. Ученикът обяснява/дава пример за явление или процес от природната или обществената среда.
3. Може да разрешава проблеми според възможностите си.
4. Ученикът изразява мнение по зададен въпрос.

Програмата е актуализирана и приета на заседание на ПС/Протокол № 9 от 01.09.2026 год.